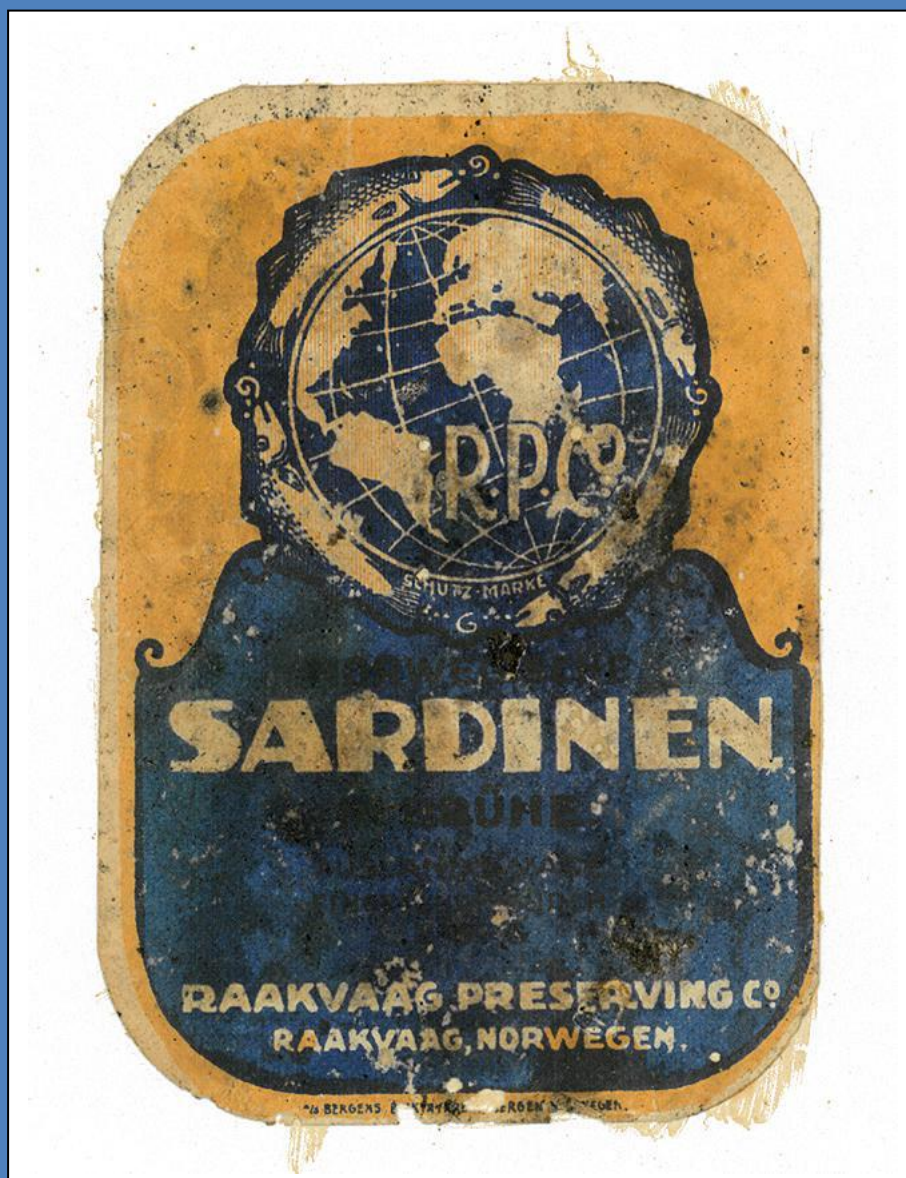

WORKSHOP I RÅKVÅG

Rapport VERDISKAPING I RÅKVÅG

Rissa kommune, Sør-Trøndelag 14-15. april 2011

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska regionala utvecklingsfonden

www.interreg-sverige-norge.com

JAMTLI

SØR-TRØNDELAG
FYLKESKOMMUNE

RAPPORTENS INNHOLD:

Sammendrag Verdiskaping i Råkvåg Side

A: Verdiskaping i Råkvåg og Ulvöen

1. Rissa kommune og Råkvåg Side
2. Örnköldsviks kommun og Ulvöen Side

B: WORKSHOP SOM PROSESS

3. Bakgrunn og prosjektets målsettinger for workshopen. Side
4. Foredrag og gruppearbeidet under workshopen, DAG 1 og 2 Side
5. Resultatene fra workshopen: Oppsummering Side
6. Verdiforståelse og kulturmiljøets potensial: Oppsummering Side

Vedlegg: Planarbeidet i Råkvåg Side

Lenker til informasjon, aktører, nettverk, ressurs Side

C: VEDLEGG:

Vedlegg 1: Foredrag og presentasjoner fra workshopen Side

Vedlegg 2: Innspill til workshop: brev og mail Side

Rapporten er forfattet og formgitt av Husnyckeln prosjektet i samarbeid med Rissa kommune

Rissa, Trondheim, Östersund 2012

Sammendrag Verdiskaping i Råkvåg

Intensjonen med workshopen i Råkvåg var å belyse prosessen med verdiskaping- vern gjennom bruk prosessen på bakgrunn av lokalsamfunnets og kommunens holdninger til kulturmiljøets verdi og utviklingspotensial.

Gjennom caser ble utfordringer med balansering av vern og utvikling tematisert.

Verdiforståelsen blant lokalbefolkningen og kommunen ble drøftet på bakgrunn det historiske registreringsarbeidet og reguleringsplanen fra 1986. Det er stor grad av autentisitet: ombruk av bryggene vil stille store krav til fasadene. Byggeskikken er omdiskutert kommunen, eiere og vernemyndighet ser forskjellig på krav.

Målsettingen med workshopen var å identifisere vesentlige verdier i kulturmiljøet og hva de baserer seg på.

Gjennom diskusjon i gruppene skal en bedre forståelse av vern gjennom bruk prinsippet og en bedre samkjøring av vern og utviklingsinteresser oppnås. Møtet skal resultere i en erfaringsutveksling mellom fagpersoner, lokal forvaltning og interessegruppen/eiere til kulturminner på tvers over grensen.

Diskusjon av casene under workshopen ga rammer for utviklingen av Råkvåg. Stedet fysiske utforming stiller spesielle krav.

Verdiforståelsen blant de lokale interessegruppene er delt fra konservering av miljøet til at miljøet tåler større inngrep.

Økt verdiskaping gjennom etablering av boenheter og næringsfunksjoner i det historiske kulturmiljøet, særskilt bryggene, byr på utfordringer i forhold til kulturmiljøets originale karakter. Fritids- og turismenæringens vekst må forholde seg til de fysiske rammer det historiske kulturmiljøet setter.

Verdiskapingsaktiviteter i interreg-prosjektet Husnyckeln

KYST

1. Rissa kommune og Råkvåg

Råkvåg er et gammelt fiskerisamfunn med røtter i senmiddelalderen. Rik sildefiske har gitt stedet vekst og nedgang i flere perioder fra 1600-tallet helt til 1960. Høydepunktet i Råkvågs næringshistorie er hermetikkfabrikken som ble grunnlagt i 1914. Fra Råkvåg ble det eksportert sild til hele Europa. Lokalsamfunnets historie er godt representert i det særskilte kulturmiljøet, kjent som den største sammenhengende bryggerekken utenfor by i Norge

Kart ?

Det historiske kystkulturmiljøet har fått oppmerksomhet helt siden 1970-tallet. Arkitektstudenter fra NTH Trondheim har i samarbeid med fylkeskonservatoren registrert og målt opp bryggene fra perioden ca. 1850-1920. Råkvåg fikk derfor tidlig en bevaringsplan: reguleringsplanen for Råkvåg sentrum fra 1986:

[Reguleringsplan for Råkvåg sentrum](#)

[Planbestemmelser](#)

Råkvåg i dag

Rissa kommune og lokale interessegrupper forsøker siden 1970-tallet å utvikle (båt)-turismen og kulturnæring i Råkvåg. Lokalhistorien brukes til markedsføring i den årlige Råkvåg anno 1930 dagen:

www.stjørna-teaterlag.no

Rammer for en varsom utvikling av kulturmiljøet er laget i stedsanalysen til Anne Pia Johansen fra 1997:

Råkvåg - Stedsanalyse og rettleiding for stedsutvikling

1a Situasjon i dag

Råkvågs historiske sentrum utfordres av et minkende antall fastboende befolkning siden sildefiske tok slutt på begynnelsen av 1960- tallet. Antallet fritidsgjester, særlig fritidsbåter øker derimot.

Situasjon fastboende, fritidsbolig i 1997 (Stedsanalyse, A.P. Johansen 1997)

Trafikken er en belastning i perioder om sommeren. Parkeringsmuligheter er en aktuell utfordring. De historiske bryggene er bare delvis i bruk, Salteriet huser fiskerihistorieutstillingen i underetasjen, det er restaurant og fasiliteter til møte og utstilling innrettet i de øvre etasjene. I Brygge 1 drives bryggecafeen. Det arrangeres årlig en bryggeutstilling med kunst i en av de store bryggene hvor hermetikkfabrikken la. Stjørna teaterlag bruker uterommet mellom bryggene til den årlige Råkvåg anno 1930 forestillingen. Vågen restaurant med overnatting er etablert i to pakkhus fra et 1950-talls fiskebruk vis a vis bryggerekken.

Lokale interessegrupper i Råkvåg

Det er to lokale båtforeninger med klare målsetninger: infrastrukturen til båttrafikken og tilhørende servise skal bygges ut og moderniseres. Arealet er begrenset og stadig økende antall båter forstyrrer opplevelsen av kulturmiljøet, særlig bryggene. Det er tekniske begrensninger som brannfare og kapasitet til kulturmiljøets eksisterende infrastruktur.

Et hovedmål for alle lokale interessegruppene og kommunen er å øke andelen fastboende befolkning for å få et levende kulturmiljø over hele året. Turisme er et omdiskutert tema, som har gitt Råkvåg nytt liv men også utfordringer for opplevelsen av det svært autentiske kulturmiljøet. Det pågår en planprosess som sikter til en ny reguleringsplan hvor bevaring og utvikling skal samkjøres i Råkvåg. Bruksformålet til bryggene er et sentralt tema.

- Hvor mye privatisering tåler sentrumet gjennom etablering av fritidsboliger?
- Hvilke næringer kan etableres for å øke den faste bosetningen?
- Hvordan kan attraksjonsverdien til det historiske kulturmiljøet utnyttes til næringsutvikling?

1b Partnerstedet Ulvöen i Örnsköldsviks kommun Västernorrlands län

Representanter fra Ulvöen og Örnsköldsviks kommun ble invitert til workshopen i Råkvåg. Det svenske kyststedet har en liknende nærings- og bosetningshistorie. Fiskeforedling (surstrømming) knyttes til stedet Ulvöen som sild til Råkvåg. Begge steder er i en transformasjonsprosess til nye næringer som blant annet turisme. For mer info:

<http://www.ulvon.info/>

2. Bakgrunn og prosjektets målsettinger for workshopen

Målet med workshopen i Råkvåg

Bevaring av kulturhistoriske verdier og utvikling av verdiskapingspotensialet skal gå sammen i Råkvågs steds- og næringsutvikling.

Følgende mål og premisser skal belyses under workshopen:

- Identifisering av vesentlige verdier i kulturmiljøet (kulturhistoriske verdier og økonomisk utviklingspotensial) og hva de baserer seg på
- Bedre forståelse av vern gjennom bruk prinsippet
- Bedre samkjøring av vern og utviklingsinteresser
- Dialog med gruppediskusjon: bedre samspill mellom aktørene med interesser i utvikling av Råkvågs historiske kulturmiljø
- Bedre forståelse av antikvariske prinsipper
- Økt kunnskap om hvordan kulturmiljøet kan utvikles i praksis (løsningsmodeller)
- Erfaringsutveksling mellom fagpersoner, lokal forvaltning og interessegruppen (eiere til kulturminner) på tvers over grensen
- Utvikling av en metode for verdiskaping som passer til Råkvågs spesifikke utfordringer i dag

Programmet for workshopen og gjennomføringen

Møtestedet <http://www.vagenbrygge.no/> er et ombygget fiskebruk fra 1950-tallet med to pakkhus og opprinnelig to nothjell.

Etter at anlegget ble lagt ned startet *vern gjennom bruk* prosessen allerede på slutten av 1970-tallet, som ombygging til gjestgiveri. De nåværende leietakere har varsomt ombygget interiøret til et overnattingssted med restaurant og konferanserom. Vertskapet presenterte deres brukskonsept.

Deltakende på workshopen:

Historisk orientering med befaring i Råkvåg

Alle deltakerne fikk i starten en historisk orientering av Råkvåg (lokalhistoriker Eilert Bjørkvik). Tema var stedets historiske utvikling, særskilt representert gjennom bryggene og menneskene som ga navnet til dem.

Verdiskaping i Råkvåg med kulturminner som ressurs? Hva vil vi oppnå med Husnyckeln-prosjektet?

Introduksjon til workshopen og prosjektet Husnyckeln ble gitt:

- Anvende vern gjennom bruk prinsippet
- Styrke bevisstheten rundt de kulturhistoriske verdiene og deres bevaring
- Belyse aspekter i forhold til balansen mellom vern og utvikling
- Valg av brukskonsept og konsekvenser for kulturhistoriske verdier

Presentasjon av det svenske kystpartnerstedet Ulvön i Örnsköldsvik kommun, Västernorrland

Det svenske kystpartnerstedet Ulvön i Örnsköldsviks kommun ble presentert av Janne Bagge fra Ulvö kapellag.

- Nærmere informasjon finnes i rapporten fra Ulvön

Utfordringer i vernede kulturmiljøer: ”Vern og utvikling – hånd i hånd”

Fra det nasjonale verdiskapingsprogrammet i Norge (2006-«010) ble kyststedet Hamningberg i Finnmark med erfaringer, premisser og utfordringer fra utviklingsarbeidet presentert.

- Et budskap var: Råkvåg må sterkere markedsføre sin fiskerihistorie.
- En aktiv og åpen dialog mellom de lokale interessegruppene og kommunen er av vesentlig betydning for en vellykket verdiskaping i Råkvåg.
- Lokal forankring er av vesentlig betydning for en bærekraftig utvikling

Verdiskaping det gode eksemplet: Låvely i Hasselvika

Mats Alexander Nilsen fra Låvely kunsthåndverk (<http://www.lavelly.no/>) presenterte deres bedrift i Hasselvika og prosessen bak etableringen av et felles kunstnerverksted i en historisk låve. Ombyggingen ble gjort i samarbeid med eier og leieavtalen baserer seg på et spleiselag i forhold til kostnader med istandsetting og ombygging mellom partene. Det viktigste budskapet var å bevare og bruke det historiske miljøet til markedsføring av den nye næringen. Sammenslåing av flere aktører gjorde det mulig å etablere Låvely i forhold til de økonomiske utfordringene store eldre bygninger medfører.

Lokale interesser

Karl Idar Frengen fra Råkvåg kultur- og næringsforum, presenterte pågående utviklingsprosjekt i Råkvåg.

Samarbeidet om markedsføring var et tema og han presenterte en ny hjemmeside www.raakvaag.no som skal bedre markedsføre Råkvåg som en attraktiv opplevelsesattraksjon.

Som eier av en brygge og næringsdrivende som fisker er han sterkt opptatt av kulturmiljøets karakter og at dens autensitet ivaretas under utviklingen av bryggene, som betegnes som «gullet i Råkvåg». Samtidig er det viktig for de fastboende at Råkvåg har moderne offentlige servicefunksjoner på stedet.

Gruppearbeid

To store grupper på 8 til 10 personer drøftet spørsmål fra to temagrupper rundt verdiforståelse og verdiskapingspotensialet:

Verdiskaping i Råkvåg: ta kulturminnene i bruk!

Hvordan kan vern og utvikling samkjøres i Råkvåg? Hvilke verdier ligger i det historiske miljøet? Hvordan vernes/bevares kulturmiljøet? Hvilket utviklingspotensial ligger i kulturminnene? Hvilke behov har utviklere? Kunnskap og kompetanse: hvordan lykkes med ombruken av kulturminnene? Et nytt næringskonsept: bygdeturisme og lokal produksjon av tradisjonsmat (Råkvågsild)?

Råkvåg -et levende kulturmiljø: gammelt og nytt- ombygging og fortetting

Byggeskikk: hvordan kan stedets karakter bevares? Hvordan kan det oppnås felles forståelse blant eiere, håndverkere og arkitekter i dialog med kommune og vernemyndighet? ”Hamningberg-modellen”: En lokal antikvarisk kyndig ressursperson gir veiledning til eiere, håndverkere og arkitekter?

Gruppene kom fram til aspekter som spesifikt berører Råkvågs situasjon i dag og framtid utfordringer:

Vern gjennom bruk – man skal anvende de historiske bygningene til en passende næringsvirksomhet, dette motiverer til at bygningen får vedlikehold. Virksomheten må være økonomisk bærekraftig i et langtidsperspektiv. Ombruksprosessen bør derfor gå trinnvis over lengre tid.

Råkvåg som destinasjon har måtte konkurrere med andre kyststeder i regionene de siste årene. Det er behov for andre attraksjoner enn at den historiske kulissen fungerer som en ”sommerfestested”. En kultursti vurderes som en slik aktivitet.

Det er viktig at utemiljøet utenfor gjestgiverstedene (cafe, restaurant) er attraktivt (rommet mellom husene).

- Sildefiske som en satsing for steds- og næringsutvikling (forutsatt fisken kommer tilbake) vil ikke påvirke kulturmiljøet i Råkvåg, fordi man i dag har andre fiskemetoder (som ikke skaper nye arbeidsplasser i Råkvåg).

- I dag er det lett å selge fritidsboliger i Råkvåg området. Fritidsboliger i det historiske sentrum er man fra de fastboende i Råkvåg ikke interessert i, men man kan tenke seg denne type bebyggelse rett utenfor.

Noen har tanker om at det er en mulighet å bygge fritidsboliger med god standard til utleie for helårsleie eller fritidsbruk, som nybygg eller ombygging av en eldre bygning i sentrum.

Viktig blir valg av bruk og konsekvenser:

- Bryggene bør brukes til bolig
- Det går ikke å ha bare fritidsboliger i bryggerekken.
- Dette vil føre til et tomt og dødt sentrum over store deler av året. Best å blande fritids- og helårsboliger med passende næringsvirksomheter
- I et miljø som Råkvåg, må fastboende tåle at det er liv (også kveldstid) fordi dette er stedstypisk for et historisk sentrumsmiljø.

Man kan ikke planlegge og tilrettelegge for en bestemt type næring, før man har konkrete leietakere som vil flytte inn. De som skal drive næring må involveres i prosessen.

Råkvåg kultur- og næringsforum har lagt merke til problemet med å få handverkere å ta restaureringsoppdrag, det har også vært vanskelig å få bryggeeierne å sette i gang prosjekt, dette tross i at midler har vært tilgjengelig til å lønne handverkere (materialet har eieren selv fått stå for).

Et problem man ser er om det blir for mange fastboende i bryggerekken er at fastboende vil ha parkering utenfor døren (man vil ikke gå for langt med handlekurven), men dette vil forstyrre kulturmiljøet, mente gruppen.

Tanker ble uttrykt om å markedsføre bryggerekken for handverkere og vise at en håndverker på stedet skulle få mye å gjøre og kontinuerlig oppdrag.

- Den omfattende historiske bebyggelsen krever kontinuerlig vedlikehold, noe som betyr regelmessige oppdrag over lang tid for en liten snekkerbedrift.
- På Ulvön fins en liten snekkerbedrift som har fullt med ulike oppdrag på øya.
- Det er ikke bare bryggerekken som er viktig, også bryggene på andre siden av vågen er viktig før miljøet.
- Turisme gir stolthet i bygda, noen vil komme og se på det som fins i Råkvåg.

Kulturelt innslag

Galskaperne (<http://galskaperne.no/>) fortalte i form av et lite skuespill om sin virksomhet i Hasselvika. De fokuserer på omdømme og stedsidentitet. Verdiskaping baserer seg på en positiv holdning og optimisme til stedets miljøkvaliteter. Det er kreativitet som er motoren, ikke store investeringer. Alle arrangement har dem gjennomført uten en krone i budjet. Deres holdningsskapende arbeid i Hasselvika har fått mye medieoppmerksomhet.

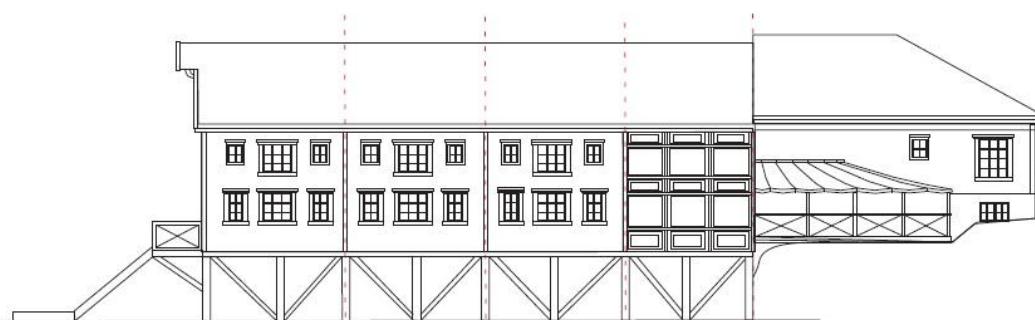
Dag 2

Arkitektforslag til ombruk av Brygge 2: 3 alternativer

Husnyckeln presenterte som case Bedin eller Monsenbrygge (her kalt brygge 2) med Bjørnar Otterstad som eier. Bryggen fra ca. 1875 skal få ny bruk.

Eier har presentert et forslag til ny bruk som kontorlokale/cafe og leiligheter. Forslaget innebar store endringer i fasaden.

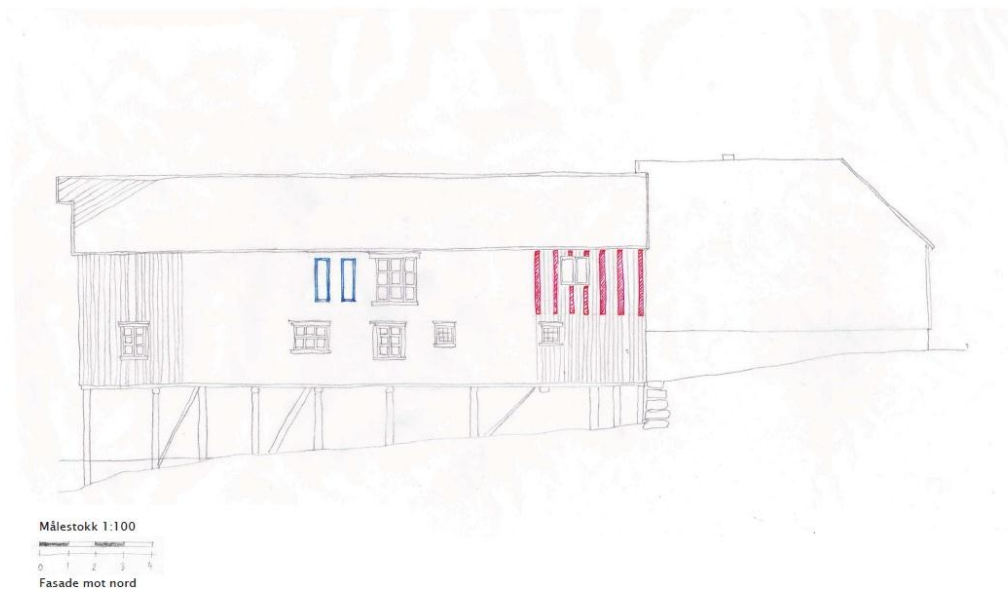
Fasade mot nord

Målestokk 1:100

Prosjekt: Monsen-brygga, Råkvåg

Prosjektet ga i samarbeid med eier en utredning i oppdrag hvordan ombruken og bevaring av de kulturhistoriske verdiene kunne samkjøres med det nye brukskonseptet slik at bryggens karakter ivaretas.

Brygge 2, Råkvåg
Ombruksløsning – Alternativ 2 – Butikk/kontor, bedriftskantine/café + 3 leiligheter

Forslag til ombruk alternativ 2 (fasade mot nord)

Beskrivelse av tre de forslag til ombruk av brygge 2

Brygger er lagerbygninger og ny bruk som bosted krever nødvendige inngrep:
Utfordringer er lyset og etasjehøyde.

Premisser for valg av løsning:

(Antallet) nye åpninger i forhold til valg av løsning for leilighet, kontor og cafe:

Maks. to nye åpninger på hver langsida, ingen mot sjøen ble valgt

Ombygging (isolering): Boks i boks prinsipp ble foreslått- fasaden forblir som den er

Panel: Overligger kan fjernes i begrensede og lite eksponerte områder, glassvegg settes opp bak

Det ble drøftet aspekter rundt restaurering og nybygging i et historisk miljø.

- Det finnes ulike veier å gå, ulike syn. Gammelt blir nytt, nytt blir ”gammelt” og spørsmålet ble drøftet: Hvor mye tåler en bygning/et miljø før den mister vesentlige deler av sin identitet?
- Vedlikehold av gamle bygninger i forhold til ny bebyggelse: Et nytt hus maler man hvert 8-10 år, samme sak gjelder også for en gammel bygning. Det skjer ikke plutselig noe når huset blir 50 år.

- Detaljene og helheten er viktige. Anvender man kvalitetsmaterial under og så feil fargetype, blir hele prosjektet mislykket.
- Spørsmålet om tilleggisolering ble diskutert: Dette fører ofte til at fasaden byttes ut: Mer enn 20 cm tilleggisolering gir ikke en så mye bedre isolert vegg, 1-10 cm gir best effekt.

Som en case til diskusjon under gruppearbeidet, ble de tre ulike arkitektforslag for endring av ”Brygge 2”, sammen med eldre forslag helt fra 1977 vist.

Lokal tradisjonsmat- ny produksjon med røtter i historiske kulturmiljøer

Bærekraftig turisme i Råkvåg med stedsopplevelse via lokalprodusert tradisjonsmat er et tema for utvikling av det unike kulturmiljøet. Sild blir omtalt som Råkvågs ”identitetsmat”.

Ingrid Ganslaa Hårstad (Guri Kunna AB <http://www.gurikunna.no/>) fortalte om sine erfaringer med tradisjonsmat, ut ifra småskalamatproduksjonen på Fosen.

- Opplevelsesnæring: matopplevelser inneholder så mange ulike opplevelser: råvarer, produksjon, tilberedelse, smaksopplevelser og kultur. Alle ulike opplevelser kan man ta betalt for.

Ulike matprosjekt ble presentert. Fra interregprosjektet ”Söka gammalt skapa nytt” har man satt i gang badsturøking i Namdalen. En pub i Trondheim lager eget øl, i samme lokale som puben.

- Folk vil betale så lite de kan for det de bruk for. Men andre ting er man villig til å betale mer for.
- Bare for en vare vil man ikke betale så mye for, men er den knyttet til en opplevelse er man mer villig til å bruke penger.

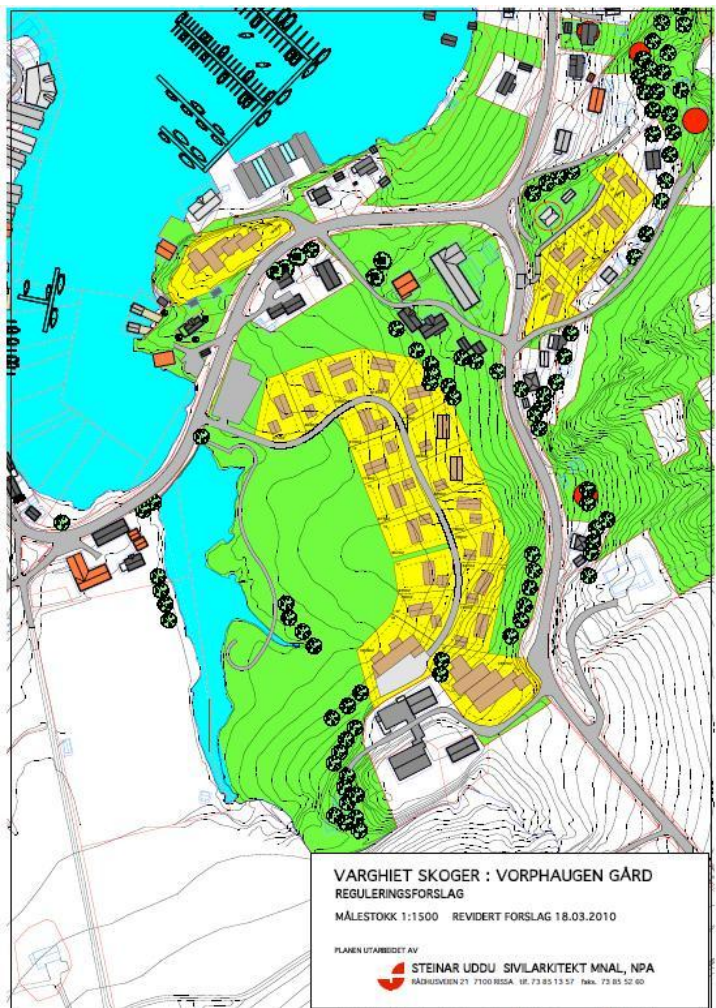
Introduksjon til gruppearbeidet

Prosjektet introduserte til gruppearbeidet.

- Man må ta hensyn til det historiske fotsporet: ”Nybygg skal helst stå der hus har stått tidligere” innen man bygger andre steder. Muligheter for rekonstruksjoner/nybygg innenfor de historiske dimensjoner/proporsjoner:
- Hermetikkfabrikken fra 1914 savnes i dag, en del av Råkvågs nest yngste fiskerihistorie er ikke lesbart i miljøet lenger. Samsillet mellom det gamle Råkvåg og et eventuelt nytt område utenfor (utbygging av Vorphaugen gård og kulturlandskap) ble presentert og drøftet.

Gruppearbeid oppfølging av tema fra dag 1 med særskilt fokus på nye næringer i det historiske miljøet

Utviklingsplanene for Vorphaugen ble diskutert.

Forslag til utbygging av Vorphaugen gård (Varghjet skoger 3/2010)

- Arealet oppfattes som et fint grøntområde. Man mente i gruppen at det er viktig at kulturlandskapet får skjøtsel.
- Det finnes et problem med jordbruksmark så nære sentrum, gjødsel som lukter, det er viktig å ta hensyn (valg av tid for gjødsling).
- Det ledige landbruksarealet kan brukes til potetdyrking (økologisk) som råvare til akevitt produksjon i Reins kloster (økologisk akevitt) som er startet.
- Tilpasning av nybygg skal skje i stil med den historiske bebyggelsen. Det var enighet i gruppen at det er viktig å bevare bygningene utvendig.

Ledige tomter som har hatt historiske bygninger i bryggerekken må ikke (alle) fylles med ny bebyggelse.

Nybygg skal bygges helst mindre synlige steder i det historiske miljøet.

Ny opplevelsesnæring som bygger på Råkvågs historie som fiskeristed: Hvorfor ikke gir mulighet til en fisker å selge fisk og reker direkte fra båt i havnen (dette gjøres i Hasselvika).

Et forslag behandlet ideen om en båtbygge fra ”Brygge1” videre in i vågen. Bryggen er tenkt videreført som en gang/sykkelveg, slik at gangtrafikk ikke har behov for bilveien når man går mellom vågens sider.

I forhold til endring av en bygning, skal det tas hensyn til:

Rammene man har å forholde seg til er den historiske utviklingen av bebyggelsen. Det handler om en grundig undersøkelse av det historiske kildemateriale (bilder mm) dermed ikke bare av det konkrete huset uten å se på miljøet rundt. Slik kan man muligens hente løsninger til ulike problemstillinger, som ligger i den historiske rammen.

Kommunens planer for Råkvåg

Kommunen utreder en ny reguleringsplan for Råkvåg. Kommuneplanlegger Susanne Saue presenterte rammer for planarbeidet.

Kulturhistoriske verdier og verneinteresser

Regional vernemyndighet i Sør-Trøndelag skal ta stilling til planer som berører den verneverdige bebyggelsen som omfattes av gjeldende reguleringsplan fra 1986. Vern gjennom bruk som strategi i verdiskapingsprosessen utfordrer bevaringsformålet.

Prosjektet inviterte antikvaren Mette Bye fra Sør-Trøndelag fylkeskommune for å drøfte en case: ombruk av Brygge 2 (Bedin eller Monsen brygge)

Antikvaren redegjorde for sitt syn på restaurering og viste til to tilnæringsmåter når det gjelder eldre bebyggelse, enten å beholde dagens utseende, eller gjøre en tilbakeføring til et tidligere utseende.

- Estetikk er et ”minefelt”, ulike mennesker har ulike oppfatning hva som er pent eller stygt. I dag har vi en tendens til å forkaste modernismen.

Brukertradisjonen som ofte brukes som argument fra dem som vil gjøre store endringer har handlet om å bygge om, rive og bygge nytt for å tilpasse en bygning etter nye behov. Fylkesantikvarens syn var at når man har regulert et område til bevaring, så finnes ikke denne muligheten.

Det ble stilt konkret spørsmål til fasadeendringer på ”Brygge 2”, der mente hun at det finnes rom for å forhandle om et antall nye vinduer. På eiers direkte spørsmål om hvor mange nye åpninger som man kunne sette inn i langfasaden, mente antikvaren at den aktuelle fasaden klarer 2 vinduer til og at det finnes flere muligheter å velge vindustyper, som underordner seg den historiske fasaden.

Tanker etter gruppediskusjonene

Det finnes hos Råkvåg beboerne en mening om hva man vil ha og hva man ikke vil ha. Et ønske om å verne kulturmiljøet ble uttrykt. De enkelte husene men også det øvrige miljøet i og omkring de sentrale delene, er et formål for deres interesse. Å ta vare på havnen og

bryggerekken, som man mener er ”gullet” i Råkvåg. Det er klart at det finnes andre saker som har høyere prioritet hos de fastboende, som at all infrastruktur skulle finnes der (trusselen om nedleggelse er et gjentakende tema).

Janne Bagge (Ulvö kapellag) mente at turister som kommer setter pris på det som føles autentisk. Man burde ikke forstyrre den genuine opplevelsen i Råkvåg. På Ulvön har man allerede forstyrret miljøet med for mange ombygginger, store vinduspartier osv. men her i Råkvåg har man mulighet å gå en annen vei.

I utbyttet mellom de to kyststedene kan muligens Ulvön, når det gjelder autentisk bebyggelse, fungere litt som et varslende eksempel hvordan det kan bli i Råkvåg. Samtidig finns det muligens andre områder hvor Ulvön skulle kunne inspirere, som virksomheten rundt surstrømmingen som Ulvön så sterkt identifiseres med (tanken om å gjøre noe rundt silden og dens historie i Råkvåg).

6. Verdiforståelse og kulturmiljøets potensial: Oppsummering

Erfaringer

Verdiforståelse

Flertallet av deltakerne uttrykker at Råkvåg har et verdifullt og autentisk historisk kulturmiljø. Det er svært varierende forståelser hva denne verdien består av. Felles er at verdiene er knyttet til særskilte miljøkvaliteter. Det er forskjellige holdninger til spørsmålet hva kulturmiljøet tåler av forandring gjennom utvikling (verdiskaping vern gjennom bruk). Det er en felles bevissthet rundt bevaring av disse verdiene, men forskjellige måter å oppnå målet. Bevaring av verdiene kan innebære svært forskjellige tilnærminger: noen vil konservere alt som det er, andre vil oppgradere miljøet som et ledd av utviklingen. En forvaltningsplan til å bevare verdier og utvikle stedet vurderes av deltakerne som viktig og vesentlig til å oppnå forutsigbarhet. Gjeldende forvaltningsplan oppfattes av noen som restriktiv. Reguleringsplanen ble vedtatt av kommunen i 1986 for å bevare det historiske kystmiljøet.

Under drøftingen av caser og kulturmiljøet som helhet kom det fram en økt forståelse hvorfor Råkvåg har spesielle retningslinjer. Retningslinjene sier at det skal bare skiftes ut råteskadde deler og at fasader kan tilbakeføres til tidligere utseende. Det skal brukes kopi av originale deler og materialer.

Bryggeeiernes individuelle interesser og planer for drift av kulturminnene utfordrer vernehensynet.

Lokalbefolkningen legger et større ansvar på kommunen og vernemyndighet.

Vedlikehold og drift av kulturmiljøet i Råkvåg betinger offentlig støtte. Det er fare for at bygningsmassen forfaller fordi det ikke finnes nok økonomisk ressurs i den. Uten et bærekraftig driftskonsept føles vedlikeholdsansvaret tungt å bære for mange eiere av de store bryggene i Råkvåg. En problemstilling kom klarere fram: Hvilket ansvar har den enkelte overfor fellesskapet i Råkvåg når det gjelder å ivareta og utvikle verdiene?

Kulturmiljøet i Råkvåg må være et levende og bærekraftig miljø for å kunne konkurrere med andre bosteder. Råkvåg-turismen som den er organisert i dag alene vil ikke kunne sikre verdiene. Det er en fellesstrategi som må fram hvor de forskjellige interessegruppene ikke utkonkurrerer hverandre. Det er alternative næringsplaner basert på lokale tradisjoner og tilpasset kulturmiljøets fysiske rammer og kulturhistorisk kontekst som må utvikles.

Hovedproblemstillingen som kom tydelig fram er:

Det er betydelige interessekonflikter i Råkvåg som hindrer utarbeidelsen av en lokalforankret fellesstrategi for utvikling av potensialet i kulturmiljøet.

Råkvåg sliter faktisk med sin attraksjonsverdi de siste årene: mange kystdestinasjoner tilbyr likedanne miljøer og attraksjoner (hardere konkurranse).

Dialogen mellom interessegruppene om utviklingen av Råkvåg til fritidssted er delvis fastlåst.

Det er en konkurranse tenkning/står mot hverandre som svekker utnyttelsen av steds kvalitetene i Råkvågs kulturmiljø. Det satses på samme tilbud flere steder, andre tilbud mangler, f. eks. restaurant mot overnatting.

Det er nødvendig å spille på lag. Bevertning som næring har et begrenset potensial, erfaringen viser at det er ikke behov for flere tilbud i forhold til aktuelle besøkstall.

Det er behov for mer uformell dialog: kafé og wienerbrød - prinsipp

Noen av deltakerne mener at det er behov for nye krefter og ressurser til å åpne for nye strategier.

Veien til utviklingen av kulturmiljøet går via de praktiske, hverdagslige problemene:

Belastninger gjennom trafikk og parkering: dette gjelder både båttrafikk og biltrafikk i sentrum og indre vågen. Historiske bygninger trenger løsninger som finner svar på mangel på tilstrekkelig lysinnfall i bryggene for eksempel.

Det er behov for gode håndverker til å balansere tekniske krav og antikvariske krav. Det er fare for at verdiskapingen kan føre til tap av kulturhistoriske verdier. Utviklingen gjennom ombruk må være svært varsom. Prosjektet Husnyckeln har bevisstgjort dette gjennom oppfølging av caser og møter i Råkvåg. En håndverksdag formidlet kunnskap og erfaringer med tradisjonshåndverk (spontekking).

Det er viktig at hele miljøet ivaretas, ikke bare bygningene, gateplan og offentlig tilbud må være attraktiv (f. eks. behov for sanitæranlegg til båtturister)

Det er viktig å lage en bruksplan for den historiske bebyggelsen for å sikre kvalitetene i det historiske sentrumsområde. Hvor mange turister tåler stedet, hvor mange fritidsboliger tåler miljøet? Hvor mange fastboende/fritidsboende bør bo i sentrumet? Hvilke næringer passer i bryggene og den historiske kjernen? Boligformål krever store tilpasninger av de historiske bygningene (særlig bryggene med få åpninger)

Strategi: målgruppe fastboende- hva kan gjøre sentrumet mer attraktiv for fastboende?

Turisme: kvalitetssatsing - er opplevelsesturisme med lokalmat veien videre?

Gjenopplive lokale mattradisjoner?: fiskeri, bakeri, slakteri, landbruk i Råkvåg (tradisjonell landbruk i Råkvåg: geit i kulturlandskap)

Byggenæring/tradisjonshåndverk: Råkvåg- som kystbygningsvernssenter etter Røros- modell?

Samle nødvendig kompetanse i et historisk kystmiljø. Skape lokale arbeidsplasser knyttet til antikvarisk istandsetting.

Det er viktig å satse på helheten: også kulturmiljøet på motsatt side av bryggerekken, samt gårdene og kulturlandskapet må involveres.

Verdiene og potensial må defineres, attraksjonsverdien generer turister med særskilt interesse for stedets historie. Turistene gir stolthet til eiere og brukere i det historiske miljøet. En formidling av kulturmiljøets historie og verdier gjennom en fast lokal guide (museumspedagog) gir en kvalitativ høyverdig formidling av kulturmiljøets verdier og potensial?

Vedlegg. Planarbeidet i Råkvåg

Ny reguleringsplan under utarbeidelse

Rissa kommune: Workshop i juni, plansmie i oktober/november 2011

Lenker til informasjon, aktører, nettverk, ressurs

Vedlegg 1: Foredrag og presentasjoner fra workshopen

Vedlegg 2: Innspill til workshop: brev og mail

Deltakende på workshopen:

Susanne Saue

Karl Idar Frengen

Karin Persson

Olga Berg

Toril Ulset

Geir Ulset

Janne Bagge

Ulf Ekberg

Eilert Bjørkvig

Torbjørn Dahle

Siri Vannebo

Bjørnar Otterstad

Arne Jakobsen

Toril Brattland Jacobsen

Anne Karin Storsve

Arne Sødal

Geir Helland

Terje Stallvik